

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 544. PLENĀRSESĪJA, 19.6.2019.–20.6.2019.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “Investīciju plāns Eiropai – līdzšinējie rezultāti un turpmākā rīcība””

(COM(2018) 771 final)

(2019/C 282/04)

Ziņotājs: **Petr ZAHRADNÍK**

Līdzziņotājs: **Javier DOZ ORRIT**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 18.2.2019.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	4.6.2019.
Pieņemts plenārsesijā	19.6.2019.
Plenārsesija Nr.	544
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	180/0/8

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK kopumā atzinīgi vērtē Investīciju plānu Eiropai par tā ieguldījumu investīciju ES veicināšanā un ierobežoto finanšu resursu efektīvākā izmantošanā kā jaunu ES finanšu pārdales veidu, kura mērķis ir nodrošināt Eiropas mēroga stratēģiskas investīcijas. EESK iesaka Eiropas Savienībā noteikt investīciju mērķrādītāju, kas būtu viens no ilgtermiņa un ilgtspējīgas ieguldījumu politikas kritērijiem; investīciju mērķrādītājs varētu būt Eiropas pusgada regulārā cikla daļa un tiktu izvērtēts katru gadu.

1.2. Investīciju plāna Eiropai un, vispārīgāk, publiski stimulētu investīciju nolūkam jābūt ES stratēģisko mērķu atbalstīšanai, tostarp: a) veicināt ilgtspējīgu augšupēju ekonomisko un sociālo konvergenci dalībvalstu vidū; b) ilgtspējīgi ieguldījumi atbilstīgi Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķiem (ANO IAM); c) atvieglot taisnīgu pārkārtošanu, zaļu pārkārtošanu un digitālu pārkārtošanu; d) stiprināt Eiropas valstu ekonomiku izturētspēju; e) attīstīt stratēģisko infrastruktūru; f) veicināt ražīgumu, pētniecību, izstrādi, inovāciju, izglītību un profesionālo apmācību; g) palielināt sociālos ieguldījumus un h) atbalstīt Eiropas ekonomikas konkurētspēju globālā kontekstā. EESK uzskata, ka ir vajadzīgi turpmāki norādījumi, lai sasniegtu šos mērķus ģeogrāfiskā un nozaru aspektā.

1.3. Nekavējoša vienotas klasifikācijas sistēmas un rādītāju izveide, lai noteiktu ilgtspējīga snieguma pakāpi, pamatojoties uz ANO IAM un Eiropadomes 2017. gada 20. jūnija secinājumiem, palīdzētu ieguldītājiem novirzīt ieguldījumu plūsmas uz ilgtspējīgām darbībām ⁽¹⁾.

1.4. EESK ir pārliecināta par inovatīvo finanšu instrumentu milzīgo potenciālu ietvert tās jomas, uz kurām attiecas ierosinātā *InvestEU* programma. Komiteja tic sinerģijai starp *InvestEU* programmu un turpmākajām centralizēti pārvaldītajām programmām (piemēram, Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, "Apvārsnis Eiropa"), priekšroku dodot uz atdevi balstītu instrumentu izmantošanai. Lai to panāktu, ir jāvienkāršo regulējums, ja tiek kombinētas vairākas programmas vai projekti.

1.5. Viens no svarīgākajām *InvestEU* programmas pievienotās vērtības faktoriem ir atbalsts plaša mēroga Eiropas projektiem (SESAR, ERTMS, ES viedie tīkli), kuru pamatā ir privāto līdzekļu piesaistīšana, taču kuru realizēšanai ir vajadzīga arī Komisijas rīcība, lai izveidotu atbilstīgu regulatīvo un finansiālo satvaru. Komisijai būtu jācenšas iesaistīt dalībvalstis šo būtisko projektu īstenošanā.

1.6. EESK uzskata, ka šoreiz Eiropas Savienībai vajadzētu būt gatavai uzņemties lielāku risku, lai panāktu labākus rezultātus darbvietu radīšanā un dzīves standartu paaugstināšanā. Tādēļ komiteja iesaka šā instrumenta mērķim atvēlēt lielāku DFS daļu.

1.7. EESK pilnībā atbalsta Komisijas centienus noteikt galvenos šķēršļus intensīvākām investīciju darbībām vienotā tirgus vides jomās, integrējot infrastruktūru, izglītības un prasmju prasības un saskaņojot valsts atbalsta noteikumus.

1.8. Tomēr komiteja uzskata – lai pārvarētu ES investīciju deficītu, kas ir viens no nopietnākajiem riskiem Eiropas ekonomikas nākotnei, – Eiropas Savienībai, dalībvalstīm un privātajam sektoram finanšu jomā ir jādarbojas vairāk. Tādēļ tā aicina ES iestādes stiprināt *InvestEU* programmas finanšu spēju 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmā.

1.9. No otras puses, komiteja uzskata, ka jāpieliek vairāk pūļu un jāizveido ciešāka saikne starp Eiropas Stratēģisko investīciju fondu (ESIF) (vai attiecīgi *InvestEU* programmu) un citām ES un dalībvalstu investīciju programmām, veicinot nepieciešamās sinerģijas, novēršot šo programmu dublēšanos un pārklāšanos un virzot investīcijas tā, lai tās precīzāk sasniegtu mērķus.

1.10. EESK ierosina paplašināt programmas *InvestEU* darbības jomu, lai Eiropas uzņēmumiem nodrošinātu nepieciešamās garantijas, kas tiem ļautu veikt ieguldījumus ārpus ES teritorijas un veicināt ES tirdzniecību.

1.11. EESK stingri iesaka Komisijai pielikt lielākas pūles, lai labāk informētu Eiropas uzņēmumus un iedzīvotājus par ieguvumiem, īstenojot Investīciju plānu Eiropai, jo īpaši attiecībā uz MVU, tādējādi informējot viņus par ES ieguldījumu.

2. Priekšlikuma vispārējais konteksts un svarīgākie fakti

2.1. Šis atzinums ir tieši balstīts uz secinājumiem, kas iekļauti atzinumā par *InvestEU* ⁽²⁾ un citos atzinumos par ES daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam un par ES ekonomisko un investīciju veiktspēju ⁽³⁾, un tos papildina. Tādējādi secinājumi, kas pausti minētajos atzinumos, šajā dokumentā netiks atkārtoti, jo komiteja tiem piekrīt.

2.2. Eiropas Komisijas paziņojumā "Investīciju plāns Eiropai – līdzšinējie rezultāti un turpmākā rīcība" tiek pilnībā atbalstīti pieņemtā atzinuma par *InvestEU* ⁽⁴⁾ secinājumi, it īpaši šādos jautājumos:

— investīciju darbība ir vienīgais būtiskais makroekonomikas rādītājs, kas nav sasniedzis 2006.–2007. gada pirmskrīzes līmeni, tādēļ mudinājums izmantot tās atbalstam visus atbilstīgos instrumentus ir pilnībā pamatots un legītīms,

— tāda finanšu instrumenta izveide, ar ko atbalstīt investīcijas, pamatojoties uz garantiju principu, ir ievērojama inovācija lielu, sabiedrības interesēs īstenojamu ieguldījumu projektu finansēšanā,

⁽¹⁾ Saskaņā ar Eiropas Komisijas Rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai.

⁽²⁾ OV C 62, 15.2.2019., 131. lpp.

⁽³⁾ OV C 440, 6.12.2018., 106. lpp., OV C 62, 15.2.2019., 83. lpp., OV C 62, 15.2.2019., 90. lpp., OV C 62, 15.2.2019., 126. lpp., OV C 62, 15.2.2019., 312. lpp. un OV C 159, 10.5.2019., 49. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 62, 15.2.2019., 131. lpp.

- šajā nolūkā ir ļoti izdevīgi un vēlams iesaistīt privāto kapitālu. Tomēr slikti veidotas publiskā un privātā sektora partnerības (PPP) beigās var izmaksāt vairāk nekā to pašu pakalpojumu tieša nodrošināšana no publiskā sektora puses. Par prioritāti jānosaka publiskie ieguldījumi augstas kvalitātes, cenas ziņā pieņemamos un pieejamos sabiedriskajos pakalpojumos,
- papildus iekšzemes investīcijām būtu jāatbalsta arī investīcijas, kam ir būtiska pārrobežu dimensija. Šo modeli var arī izmantot, lai veiktu ES attīstības investīcijas ārpus ES,
- investīciju darbību ietekmi var palielināt strukturālo reformu īstenošana dalībvalstu līmenī, kā arī Eiropas Savienībā kopumā,
- veiktajās investīcijās būtu jāņem vērā vienotā tirgus vajadzības – attiecīgā gadījumā visās tā dimensijās, finanšu tirgu darbībā, transporta un enerģētikas infrastruktūrā, un cilvēkresursu gatavībā stāties pretī šiem izaicinājumiem.

2.3. Eiropas Komisijas paziņojums ir izvērts plašāk nekā parasti un pievēršas nepieciešamībai novērst šķēršļus, kas kavē spēcīgāku investīciju atjaunošanu un finanšu instrumentu efektīvāku izmantošanu investīciju atbalstam.

2.4. Regulas projektā par *InvestEU* programmu galvenokārt ir runa par šā instrumenta tehniskajiem parametriem, savukārt Komisijas paziņojums īpaši koncentrējas uz ekonomisko, politisko un sociālo fonu, kā arī vides, kurā instruments tiks izmantots, analīzi un raksturojumu. EESK piekrīt šim vispārīgajam skatījumam.

2.5. Ž. K. Junkera vadītās Komisijas pirmā lielākā prioritāte (no 2014. gada beigām līdz 2015. gada sākumam) bija palīdzēt novērst vai samazināt investīciju nepietiekamību Eiropas Savienībā pēc krīzes. Eiropas turpmāko ekonomisko labklājību un tās spēju ekonomiski konkurēt pasaules līmenī nevar nodrošināt bez pietiekamām un ienesīgām investīcijām. Tādēļ tika pieņemts un praksē ieviests projekts "Investīciju plāns Eiropai", kuru pēc 2020. gada galvenokārt simbolizēs *InvestEU* programma. Tās centrā ir finanšu instruments, kas ir izveidots, pamatojoties uz budžeta garantiju. EESK uzskata, ka šis instruments var tikai nodrošināt investīcijas Eiropas Savienībā, bet arī darboties kā ļoti efektīva ES platforma, kur izstrādāt un atbalstīt investīciju projektus ārpus ES (saistībā ar jaunajiem ES daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam mērķiem attiecībā uz ārējo darbību, globalizāciju un lielāku ārējo projektu skaitu).

2.6. Investīciju ienesīgums un efektivitāte ir atkarīgi no stabilas ekonomikas struktūras. Tādēļ par priekšnoteikumu, kas nodrošina, ka investīcijas rada gaidīto ietekmi, tiek uzskatītas strukturālās reformas. Nozīmīgas strukturālās nepilnības rada daudz šķēršļu – regulatīvus, administratīvus, šķēršļus godīgai konkurencei utt. Minētie šķēršļi rada nopietnus traucējumus gan valsts, gan pārrobežu līmenī.

2.7. EESK atzinīgi vērtē to, ka ES atbalsta, cik vien iespējams, atvērtu vidi gan investīcijām, gan tirdzniecībai ar nosacījumu, ka tiek ievērotas darba un sociālās tiesības un vides aizsardzība. Taču vienlaikus komiteja pievērš lielu uzmanību augošajam globālajam politiskajam un stratēģiskajam riskam, ar kādu var būt saistītas dažas ārvalstu investīcijas. EESK atzinīgi vērtē un atbalsta aizsargfunkcijas ieviešanu dažām ārvalstu investīcijām, kuru mērķis galvenokārt ir saistīts nevis ar darījumdarbību vai ekonomiku, bet gan ar politiku un varu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē Investīciju plāna Eiropai sniegtos ieguvumus, jo īpaši šādos aspektos:

- krīzes laikā privātais finansējums tika pārtraukts, tādēļ finanšu vajadzības netika apmierinātas. Investori daudz rūpīgāk un vispusīgāk sāka ņemt vērā riskus. Investīciju plāns Eiropai ir pierādījis, ka tā ir piemērota, droša, praktiska un rūpīgi apsvērta platforma investīciju veicināšanai un privāto finanšu piesaistīšanai,
- Investīciju plāns Eiropai ir devis pozitīvu ieguldījumu mērķtiecīgā un sistemātiskā tirgus nepilnību gadījumu un nelabvēlīgu investīciju situāciju uzraudzībā un palīdzējis pielāgot risku uztveri vajadzībai tos novērst ar tirgu saderīgā veidā,
- Eiropas Komisijas paziņojumā minētie atbalstīto projektu piemēri skaidri pierāda, ka bez Investīciju plāna Eiropai un Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) privātais kapitāls nekad netiktu novirzīts šāda veida projektiem, ja nebūtu pietiekamu garantiju un atbilstīga riska seguma (ja vien investīcijas nav filantropiski motivētas), un publiskie resursi šādiem darījumiem pēc sava rakstura būtu ierobežoti,

— Investīciju plāna Eiropai un ESIF ietvaros tiek prasīts, lai projekti tiktu pakļauti to tiešās finanšu atdeves testam un tādējādi atbilstu tiem piemērotajam minimālajam kvalitātes standartam.

3.2. Kopējās publiskās un privātās investīcijas Eiropas Savienībā 2018. gadā bija 20,5 % no ES IKP – joprojām par diviem procentpunktiem mazākas nekā 2007. gadā. Lēnā investīciju līmeņa atjaunošanās no 2013. gada ir notikusi, pateicoties gan publiskajām, gan privātajām investīcijām.

3.3. Publiskās investīcijas ES 27 valstīs 2014.–2018. gada periodā vidēji bija 2,86 % no IKP (2,68 % eirozonā) salīdzinājumā ar 3,4 % no IKP laikposmā no 2009. līdz 2013. gadam (3,2 % eirozonā) ⁽⁵⁾. Jo īpaši neto pamatkapitāla veidošana laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam galvenokārt bija negatīva, liecinot par valsts pamatkapitāla apjoma samazināšanos. Tā kā makrolīmenī tas ir pretrunā Investīciju plāna Eiropai mērķiem, EESK mudina Eiropas Komisiju veikt pasākumus, ar kuriem popularizē publiskās investīcijas dalībvalstu līmenī. Šie pasākumi būtu jāiekļauj konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos kopā ar citiem attiecīgajiem Eiropas pusgada instrumentiem.

3.4. Investīciju trūkuma lielākā daļa ir saistīta ar privāto investīciju nepietiekamību. Ņemot to vērā, Investīciju plāna kopējais apmērs jau sākotnēji ir bijis par mazu. Eiropas Savienība plāno piecu gadu laikā mobilizēt investīcijas 500 miljardu EUR apmērā, proti, 100 miljardus EUR jeb aptuveni 0,6 % no ES IKP gadā.

3.5. EESK apzinās atmaksājamo finanšu instrumentu apjomu, ar ko tiek atbalstītas investīcijas Eiropas Savienībā, un apzinās arī šo instrumentu vēl neizmantoto potenciālu. Šie instrumenti, piemēram, veido pamatu daudz efektīvākai un ērtākai pieejamo līdzekļu izlietošanai. Atšķirībā no subsīdijām tie ir atmaksājami līdzekļi, kurus pēc to atmaksāšanas var izmantot atkal un atkārtoti. Turklāt to pievilcību vēl vairāk var palielināt gaidāmā stingrākā monetārā politika un apgrūtināta kredītu pieejamība. Ja no ekonomikas politikas un pārvaldības viedokļa ar šiem instrumentiem rīkojas pienācīgi, tie sekmē stabila finanšu pamata izveidi, kas ļaus ļoti ilgā termiņā (pat vairākas desmitgades) atbalstīt sabiedriskas nozīmes investīcijas (ir svarīgi noteikt, kas ir sabiedriskas nozīmes investīcijas; saskaņā ar pašreiz valdošo uzskatu finanšu instrumentu izmantošana ir atbilstoša, ja ar tiem tiek novērsta dažādas tirgus nepilnības). Finanšu instrumentu attīstība arī palīdz paplašināt valstu tirgos un Eiropas finanšu starpniecības tirgū pieejamo finanšu produktu klāstu un stiprināt pieejamo finanšu produktu un risinājumu daudzveidību.

3.6. Vienlaikus EESK uzsver, ka nebūt ne katrs projekts ir piemērots finanšu instrumentu atbalsta saņemšanai (vispārējais piemērotības kritērijs ir tirgus vides esamība un dažādu tirgus nepilnību risks). Ja ir konstatēts, ka projektu ir vērts atbalstīt, izmantojot finanšu instrumentus, rezultāts tiek panākts trīs pamatveidos:

— atbalstot projektu, kas spēj panākt papildu un izmērāmus ieguvumus (piemēram, palielināt rentabilitāti vai produktivitāti). Šajā gadījumā atbalsta saņēmēji gandrīz vienmēr ir atsevišķi uzņēmumi vai to apvienības, piemēram, klasteri,

— panākot ietaupījumus notiekošu procesu norisē (piemēram, enerģijas pieprasījuma un izmaksu samazināšana un darbības izmaksu samazināšana, optimizējot procesus). Šajā gadījumā publiskā sektora iestādēm finanšu instrumentu atbalstu var piešķirt tādā pašā veidā kā uzņēmumiem,

— panākot finansiālo līdzdalību attiecībā uz konkrēta produkta vai pakalpojuma patērētājiem. Šo līdzdalību papildus var atbalstīt ar mērķsubsīdijām vai citām valsts vai reģionālām atbalsta programmām, kas nodrošina finanšu instrumenta atmaksāšanu.

3.7. EESK pieņem zināšanai būtisku Eiropas Komisijas paziņojuma daļu, kas attiecas uz pašreizējo šķēršļu apzināšanu. Pirmām kārtām tie ir šķēršļi vienotā tirgus darbībai un nepieciešamība padziļināt vienoto tirgu un likvidēt šķēršļus (gan jānovērš pašreizējie administratīvie un regulatīvie šķēršļi, gan jāveic vienotā tirgus tehnoloģiskā modernizācija, izveidojot digitālo vienoto tirgu un īstenojot saistīto īstenošanas stratēģiju). Apsveram arī potenciālu, kas saistīts ar kapitāla tirgu attīstību un to iekļaušanu kapitāla tirgu savienībā. Ir arī gan šķēršļi, gan potenciāls integrēt transporta un enerģētikas infrastruktūru, vai nu attīstot Eiropas komunikāciju tīklus (TEN), vai izmantojot enerģētikas savienību. Ir arī svarīgi neaizmirst cilvēcisko dimensiju un prasības par darbaspēka izglītību un prasmēm (saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pilāra principiem), kā arī valsts atbalsta noteikumu saskaņošanu. EESK arī norāda, ka jānodrošina maksimāla atbilstība ESI fondiem, lai daudzgadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam uzlabotu sinerģiju.

⁽⁵⁾ Eiropas ekonomikas prognoze. Statistikas pielikums. Eiropas Komisija, 2018. g. novembris.

3.8. EESK uzskata, ka ir jādara vairāk un jāpanāk lielāka saskaņotība starp ESIF (vai attiecīgi *InvestEU* programmu) un citām Eiropas Savienības un dalībvalstu investīciju programmām. Tas palīdzēs veicināt nepieciešamo sinerģiju un novērst programmu pārklāšanos.

3.9. Lai sasniegtu ES stratēģiskos mērķus, publiski stimulētām investīcijām vajadzētu būt novirzītām precīziem uzdevumiem, kas tiek skaidri un stratēģiski noteikti Eiropas līmenī. Atbalstāmās jomas izklāstītas šā dokumenta 1.2. punktā. Ņemot to vērā, EESK uzskata, ka attiecībā uz ESIF un nākamo *InvestEU* programmu jāsniedz papildu norādījumi, it īpaši attiecībā uz kredītu piešķiršanu pa nozarēm.

3.10. Konkrētāk, saistībā ar Eiropas Komisijas Rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai steidzami jāizveido vienota klasifikācijas sistēma un rādītāji, kas ļautu noteikt ilgtspējas snieguma pakāpi, un tās pamatā jābūt visaptverošai izpratnei par ekonomiskās darbības un investīciju ietekmi uz vides ilgtspēju un resursu efektivitāti, kā arī uz sociālajiem un pārvaldības mērķiem saskaņā ar ANO IAM un Eiropadomes 2017. gada 20. jūnija secinājumiem. Šādai pieejai būtu jāpalīdz ieguldītājiem virzīt ieguldījumu plūsmas uz ilgtspējīgām darbībām, kas ļautu pilnībā, visaptveroši, integrēti un efektīvi īstenot 2030. gada programmu ⁽⁶⁾.

3.11. Ž. K. Junkera sākotnējā Investīciju plānā tika izmantotas garantijas vai atbalsts 21 miljarda EUR apmērā, lai kopumā piesaistītu 315 miljardus EUR. Programmā *InvestEU* Komisija ierosina nodrošināt atbalstu 38 miljardu EUR apmērā (+ 9,5 miljardus EUR no finanšu partneriem), lai kopumā piesaistītu 650 miljardus EUR. Programmā *InvestEU* ir divkāršots Ž. K. Junkera Investīciju plānā paredzētais apjoms, turklāt tas sniedz iespēju dalībvalstīm 5 % no saviem kohēzijas politikas piešķirumiem novirzīt četriem garantiju nodalījumiem. EESK atzinīgi vērtē šo uzlaboto instrumentu, taču uzskata, ka ar saistībām 15,2 miljardu EUR apmērā, kas ir 1,2 % no nākamās DFS, nepietiek, lai panāktu, ka investīcijas sasniedz pirmskrīzes līmeni. Piemēram, 2 % saistības (25,5 miljardi EUR) varētu piesaistīt papildu publiskās un privātās investīcijas vairāk nekā 1 triljona EUR apmērā.

3.12. Ir jāveicina un jāatbalsta Eiropas uzņēmumu un konsorciju dalība starptautiskos konkursos un publiskos iepirkumos. Programmas *InvestEU* darbības jomu varētu paplašināt, lai aptvertu visas ģeogrāfiskās teritorijas un nodrošinātu garantijas Eiropas uzņēmumiem, kas investē ārpus ES. Tā varētu būt pirmā praktiskā atbilde iniciatīvai "Viena josla, viens ceļš".

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK iesaka pienācīgi gādāt, lai saskaņā ar subsidiaritātes principu tiktu likvidēti šķēršļi valstu un reģionālā līmenī.

4.2. EESK aicina Eiropas Komisiju skaidri un nepārprotami noteikt, kādas ir iespējas integrēt ESIF, nākamo programmu *InvestEU* un ESI fondus. Regulas priekšlikumā daudzviet ir atsauce uz sinerģiju starp DFS sadaļām un programmām, taču faktiskie apstākļi ne tuvu nav tik labvēlīgi šai sinerģijai. Pašreizējā prakse liecina, ka iespēja kombinēt ESIF un ESI fondus ir jāuzņemas vadošā loma efektīvu instrumentu mērķtiecīgā izmantošanā, lai cīnītos pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nodokļu oāžu nelikumīgo darbību. Tas nozīmē izskaust arī negodīgu nodokļu konkurenci, ko pašreiz praktizē dažas dalībvalstis, kuras rada labvēlīgus apstākļus starptautisku uzņēmumu īstenošanai agresīvai nodokļu plānošanai.

4.3. EESK aicina Eiropas Komisiju, iestājoties par ESIF paplašināšanu, izmantot visaptverošu pieeju investīcijām. Dalībvalstīm ir jābūt iespējai nodrošināt fiskālos resursus, kas ir nepieciešami publiskām investīcijām. Tā kā izdevumi neizbēgami ir saistīti ar nodokļu ieņēmumiem atbilstoši Eiropas Savienības spēkā esošajiem fiskālajiem noteikumiem, Eiropas Komisijai ir jāuzņemas vadošā loma efektīvu instrumentu mērķtiecīgā izmantošanā, lai cīnītos pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, nodokļu apiešanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nodokļu oāžu nelikumīgo darbību. Tas nozīmē izskaust arī negodīgu nodokļu konkurenci, ko pašreiz praktizē dažas dalībvalstis, kuras rada labvēlīgus apstākļus starptautisku uzņēmumu īstenošanai agresīvai nodokļu plānošanai.

4.4. Dažu veidu investīcijas, piemēram, investīcijas publiskajā infrastruktūrā, var nodrošināt efektīvāk un ar mazākām izmaksām sabiedrībai, ja tiku izmantots tikai publiskais sektors, nevis publiskā un privātā sektora partnerības. Šādos gadījumos Eiropas Komisijai būtu jānodrošina iespēja dalībvalstīm veikt pietiekamas investīcijas, nesamazinot sociālos izdevumus. Saskaņā ar ilgstošu racionālo publisko finanšu teoriju un praksi nākamajām paaudzēm, kas gūst labumu no pašreizējām investīcijām, būtu jānodrošina taisnīgi ieguldījums šo investīciju finansēšanā, emitējot valsts obligācijas. Ja publiskās investīcijas ar augstākiem nodokļiem vai mazākiem valdības izdevumiem finansētu tikai tagadējā paaudze, tās pašreizējais slogs būtu pārmērīgi liels. Praksē tas nozīmē, ka Stabilitātes un izaugsmes pakts ir jāpadara elastīgāks, piemērojot t. s. "zelta likumu": aprēķinot budžeta deficīta mērķus, publisko investīciju izdevumi netiks ņemti vērā. Elastīga pieeja nesniedz koreģētā Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošanai, ko Komisija ieviesa 2014. gadā, ir labvēlīgi ietekmējusi izaugsmi. Tā būtu jāturpina un mērķtiecīgi jāvērs uz investīcijām, kam ir liela sabiedriskā nozīme.

⁽⁶⁾ Sk. Eiropas Parlamenta 2019. gada 28. marta normatīvo rezolūciju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par regulējumu izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai (COM(2018)0353 – C8-0207/2018 – 2018/0178(COD)).

4.5. Ekonomiskās un monetārās savienības reforma var nodrošināt pārvaldību, kas ir nepieciešama pienācīgai investīciju politikai. It īpaši banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveides pabeigšana, sākot minēto savienību instrumentu darbību, var palīdzēt finansēt uzņēmumus, īpaši MVU. EESK uzskata, ka šim jautājumam jāpievēršas steidzami, un pauž nožēlu par Eiropas Savienības kavēšanos šajā saistībā.

4.6. EESK uzskata, ka attiecībā uz ESIF piešķirumiem pa nozarēm un nākamo programmu *InvestEU* jāsniedz papildu norādījumi. EESK uzskata, ka investīcijas prioritāri būtu jāpiešķir trim nozarēm: a) zaļās un digitālās Eiropas ekonomikas modeļa izveidei; b) pētniecībai, izstrādei un inovācijai un c) izglītībai un apmācībai. Lai nodrošinātu taisnīgu pāreju uz dzīvotspējīgu zaļu un sociālu modeli, būtu jāveicina sociāla rakstura investīcijas atbilstoši ieteikumiem, ko ir sniegusi augsta līmeņa grupa jautājumos par investīcijām sociālajā palīdzībā un atbalstā (?).

4.7. Eiropas Revīzijas palātas un Eiropas Investīciju bankas (EIB) revīzijas dažos projektos, kas tika atbalstīti ESIF infrastruktūras un inovācijas klases ietvaros, liecina, ka aptuveni trešdaļu projektu varēja pilnībā finansēt no citiem avotiem, nevis no ESIF. Projektu virzītāji galvenokārt izvēlas ESIF tāpēc, ka tā finansējumam ir zemākas izmaksas, un daļēji tāpēc, ka aizdevumiem ir garāks termiņš.

4.8. Projekta, ko varētu īstenot ar citu, nevis ESIF, finansējuma avotu atbalstu, uzskatīšana par papildu projektu attiecībā pret ESIF atbilst vispārējai netehniskai izpratnei par papildināmību. Tas rada jautājumus par to, kā reālo ekonomiku ietekmē papildināmības noteikšana un praktiska piemērošana attiecībā uz ESIF regulējumu un darbību. Tādējādi var tikt apdraudēta ESIF – kas ir ļoti nepieciešams – uzticamība. Tādēļ EESK uzskata, ka EIF galvenokārt būtu jāpievēršas projektiem, kas patiesi ir uzskatāmi par papildu projektiem, proti, tie nebūtu tikuši īstenoti bez ESIF finansējuma. Tādējādi tiktu nodrošināta maksimālā ietekme uz reālo ekonomiku un veicināta sabiedrības uzticēšanās ESIF.

4.9. Kā norādījis Eiropas Revīzijas palāta, ar mobilizēto investīciju aplēšanā izmantoto metodiku dažos gadījumos ir pārāk augstu novērtēts apjoms, kādā ESIF atbalsts faktiski piesaistīja papildu investīcijas reālajā ekonomikā. Turklāt EESK uzskata, ka Eiropas Komisijai būtu jāievēro Eiropas Revīzijas palātas ieteikums visiem ES finanšu instrumentiem un budžeta garantijām izstrādāt salīdzināmus izpildes un uzraudzības rādītājus, lai uzlabotu pārredzamību un spēju novērtēt to rezultātus.

4.10. Eiropas Revīzijas palāta norādījis, ka ESIF ir arī daļēji aizstājis finansējumu no citiem centralizēti pārvaldītiem ES finanšu instrumentiem, jo īpaši transporta un enerģētikas jomā. Mudinām Komisiju un EIB izvērtēt iespējamu pārklāšanos nākotnē starp ESIF Infrastruktūras un inovācijas klases operācijām un Eiropas strukturālo un investīciju fondu finanšu instrumentiem.

4.11. Lai ESIF mobilizētās investīcijas tiktu pienācīgi novērtētas, EESK mudina Eiropas Komisiju izstrādāt koncepciju sistemātiskai datu vākšanai, kas ir nepieciešama, lai veiktu *ex post* statistikas analīzi, kas ļauj izvērtēt atsevišķu projektu *ex-ante* multiplikatora aplēses. Tas var palīdzēt uzlabot turpmākos *ex ante* aprēķinus.

4.12. EESK uzskata, ka papildus Eiropas Investīciju konsultāciju centram (kas primāri ir paredzēts tādu lielu investīciju projektu atbalstam, kuriem ir skaidra Eiropas pievienotā vērtība) būtu jādarbojas arī valstu un reģionālu konsultatīvo biroju tīklam, kas visā ES piemērotu saskaņotu metodiku un interpretāciju un sniegtu konsultatīvus pakalpojumus, jo īpaši MVU un to reģionāli orientētajiem projektiem.

4.13. EESK atkārtoti uzsver, ka ir jāveic projektu atbilstības tests, pirms tiem, izmantojot finanšu instrumentus, tiek piešķirts atmaksājams finansējums, un iesaka Eiropas Komisijai izveidot ekspertu platformu. Šajā testā jāievēro trīs pamatprasības, kas attiecas uz finanšu instrumentiem: efektivitāte (to nodrošina šo līdzekļu pārvaldītājs, kas veic savus pienākumus, apmierinot sabiedrības intereses kvalitatīvi atšķirīgā veidā salīdzinājumā ar subsīdijām); lietderīgums (tā pamatā ir katras tādas programmas vai tās daļas leģitimitāte, kas tiek iezīmēta atmaksājamo instrumentu atbalsta piešķiršanai) un ekonomiskā, sociālā un vides ilgtspēja (pamatā ir princips, ka apgrozības instrumentiem vajadzētu būt atmaksājamiem).

(?) Ieguldījums sociālajā aprūpē un atbalstā . A European Imperative (Investīcijas sociālajā aprūpē un atbalstā: Eiropas stūrakmens).

4.14. ESIF regulā nav noteikti ESIF nodrošināto garantiju ģeogrāfiskā sadalījuma kritēriji. Tajā ir noteikts, ka šīs garantijas tiek pārvaldītas pēc pieprasījuma. Tomēr ESIF Valde Infrastruktūras un inovācijas klasei ir noteikusi indikatīvu ģeogrāfisko diversifikāciju un ģeogrāfiskas koncentrācijas ierobežojumu. Regulā nav noteikti koncentrācijas ierobežojumi attiecībā uz MVU satvaru. EESK pauž stingru pārliecību, ka Investīciju plānam Eiropai un nākamajai programmai *InvestEU* ir jābūt instrumentiem, kas starp dalībvalstīm veicina ekonomisko un sociālo konvergenci, nevis atšķirību rašanos. Lai arī Eiropas Komisijas sniegtā informācija liecina, ka 2018. gadā ģeogrāfiskās koncentrācijas tendence tika daļēji koriģēta, šī problēma ir pietiekami svarīga, lai pieņemtu politiskas pamatnostādnes un veiktu regulatīvas izmaiņas, kas ir nepieciešamas, lai šo situāciju izbeigtu. Viens no veidiem, kā uzlabot situāciju un ko EESK vērtē atzinīgi, ir valsts attīstību veicinošu banku un iestāžu izveide valstīs, kurās to nav, tādējādi nodrošinot iespēju sadarboties ar ESIF un EIB, un komiteja mudina visas dalībvalstis šādi rīkoties.

4.15. EESK norāda, ka it īpaši nākamajā fiskālās sistēmas plānošanas periodā būs vēl svarīgāk nodrošināt, lai finanšu instrumentiem būtu specifiska funkcija konkrētam nolūkam un lai ierosinātie noteikumi pieļautu to daudzveidīgu savstarpēju kombinēšanu, tādējādi paverot iespēju izstrādāt individuāliem projektiem pielāgotus risinājumus. Finanšu instrumenti ir daudzveidīgi, un konkrētam projekta veidam var piešķirt aizdevumu, garantiju, tiešu kapitāla ieguldījumu vai projektu obligāciju. Izmantojot šos instrumentus, praksē priekšroka būtu jādod pielāgotiem risinājumiem, tāpēc ka tieši tā var pilnībā izmantot finanšu instrumentu potenciālu.

4.16. Strukturālās reformas kopumā tiek atzītas par svarīgām, lai sasniegtu augstāku investīciju līmeni, taču tās ir skaidri un sīki jāizskaidro. Programmas valstīs, kurās vairāku strukturālu uzlabojumu un reformu īstenošanas laikā bija spēkā taupības politika, tika vēl vairāk pavājināts publiskais un privātais pieprasījums, paaugstināts bezdarba līmenis, palielināta nenoteiktība un pazemināts mājsaimniecību ienākumu līmenis un uzņēmumu prognozētais pārdošanas apjoms. Tādējādi šie uzlabojumi un reformas veicināja investīciju trūkuma palielināšanos. Tādēļ EESK iesaka veicināt tādas reformas, kuras: a) uzlabo uzņēmējdarbības vidi; b) atvieglo uzņēmumu – it īpaši MVU – finansēšanu; c) palielina produktivitāti; d) veicina pētniecību, izstrādi, inovāciju un apmācību; e) veicina kvalitatīvu darbvietu rašanos; f) stiprina kolektīvas sarunas un sociālo dialogu Eiropas un valstu līmenī; g) stiprina iekšzemes pieprasījumu; h) palielina ekonomikas noturību un i) ļauj nodrošināt pienācīgu publisko investīciju līmeni, piemēram, izveidojot efektīvas plānošanas spējas publiskajā sektorā.

4.17. Līdztekus nepieciešamībai uzlabot sinerģiju starp ES un dalībvalstu investīciju programmām ir jāpopularizē arī šo programmu sasniegumi iedzīvotāju vidū: paredzams, ka no ESIF labumu gūs aptuveni 945000 MVU un no programmas *InvestEU* – vēl vairāk. MVU, kas gūst labumu, jāinformē par atbalstu, kas saņemts no ES, piemēram, sniedzot precizējošu skaidrojumu finansēšanas līgumā, kā arī līgumā izmantojot Eiropas Savienības logotipu.

Briselē, 2019. gada 19. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Luca JAHIER